Valodas konsultācijas: elektroniskā datubāze

https://valodaskonsultacijas.lv/lv/questions/1087

Jautājums

Pilsētā izvietoti svētku plakāti ar uzrakstu ***Tu esi no svara***.
Vai tad latviešu valodā pareizi nav sacīt: ***Tu esi svarīgs***?

Atbilde

Abi izteikumi ir iespējami, taču tiem ir stilistiskas atšķirības.

Konstrukcija *būt/nebūt no svara* sastopama daiļliteratūrā, piemēram: Māras Zālītes dzejolī „Trīs lietas" atrodamas rindas:
Dvēsele vaļā, asaras sāļas,
Dzīve ir rūgta, alus ir salds.
Dziesma ir gara, dzīve ir īsa,
Tas nav no svara – alus ir salds;

Raiņa darbos, piemēram, lugā „Suns un kaķe":
Suņa tēvs Krancis (Lēni.) Traki, bet ko tanī troksnī lai dara? Galu galā tas nav ar no svara.
Kaķe peļu gane (Dusmīga.) Nav no svara, kā tad nu tā?;

Jāņa Klīdzēja romānā „Cilvēka bērns": *[..] nav no svara, cik tu liels vai mazs, bet ir gan no svara, vai tevī ir jušana.*

Tāpat konstrukcija sastopama Jāņa Ezeriņa, Jāņa Joņeva un citu autoru darbos (sk., piemēram, literārā žurnāla „Karogs" piemērus). Tā sastopama arī plašsaziņas medijos un citur, piemēram: *Insults. Kad katra minūte ir no svara; Katrs pikselis ir no svara; Tavi noskrietie kilometri ir no svara*. (Tīmekļa avoti.)

Kā liecina kanāla TV3 tīmekļvietnē publicētā informācija, Rīgas mērs Mārtiņš Staķis norādījis, ka vēstījums *Arī Tu esi no svara* radies, domājot par grupas „Pērkons" dziesmas „Zaļā dziesma" rindām: *Kā gan tu domā / Cik ļoti no svara viens ugunskurs?*
Teiciens *būt no svara* ar nozīmi 'būt svarīgi, nozīmīgi, arī būt svarīgam, nozīmīgam' atrodams arī „Latviešu literārās valodas vārdnīcā".

Konstrukcija *būt no svara* nav uzskatāma par stilistiski pilnīgi neitrālu, un droši vien tieši tās plašais lietojums latviešu prozā, dramaturģijā, dzejā un latviešiem nozīmīgās dziesmās mudinājis to izvēlēties par svētku saukli pilsētas svētkiem, raisot

asociācijas ar latvisko un pazīstamo.

Avoti

Latviešu literārās valodas vārdnīca: svars

Logina, S., Pēča, K., Pūtele, I., Zilgalve, E. Valodas konsultācijas. *Valodas prakse: vērojumi un ieteikumi*. Populārzinātnisku rakstu krājums. Nr. 19. Atb. red. V. Šaudiņa. Rīga : Latviešu valodas aģentūra, 2024, 211. lpp.